

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Idem In Concil. a Lateran.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

NOTÆ.

^a **A** *Lexander.*] Ita legitur in prima collectione, *sub hoc titul. cap. 1.* & post Concil. Later. *p. 2. cap. 7.* nullibi tamen exprimitur cui rescribat Pontifex, nec ex serie textus facile deducitur.

^b *Talliam*] Tallia quid, exposui in *cap. adversus, de immunit. Eccles.*

^c *Despicabiles.*] Quia laicis Clerici infesti sunt, *cap. Clericos, de immunit. Eccles. in 6.*
^d *Exactiones.*] Juxta tradita in *cap. cum Apostolus, de censibus*, ubi commentarium hujus textus dedi.

^e *Suspendere.*] Hanc partem exposui in *cap. quæsiisti, de his que sunt a Pralat.*

CAPUT II.

Idem ^a *Cant. Archiepiscopo.*

AD hæc quoniam prædictus Episcopus, sicut accepimus, plures Ecclesias, & præcipuè Ecclesiam de Nortun. ^a *b* consuetudine, & obsequio Archidiaconorum libera constituerit, & immunes, & in hac parte redditus eorum, diminuit, & attenuavit: nihilominus tibi significatione præsentium injungimus, ut si res ita se haber, factum Episcopi super hoc cap. rem, corrigas, & emendes, & ita provideas, quod præfato Archidiacono consuetudines, quas Presbyteri in Ecclesiis sui Archidiaconatus debent, plenariè conferentur, & illi gratam reverentiam exhibeant, & honorem.

NOTÆ.

^a **C** *Antuariensi.*] Ita etiam legitur in secunda collectione, *sub hoc tit. cap. 2.* & in *c. ad hæc 20. de appellat. c. ad hæc, de privil.* ubi extant aliæ partes hujus Decretalis, ut notavi in *d. c. 20.*

^b *Consuetudine.*] Præcipua enim jura Archidiaconorum, tam circa jurisdictionem eorum, quam circa obventiones, consuetudine introducta sunt, *cap. ad hæc, de officio Archid.* ubi de his juris latè egimus, & docet Cironius *ad tit. de officio Vacarii, & lib. 2. obs. cap. 8.*

CAPUT III.

Idem ^a *Exoniensi Episcopo.*

AD aures nostras pervenit, quod quidam Archidiaconi tui se in Ecclesias, quæ in suis Archidiaconatibus ^b vacant, auctoritate propria non verentur intrudere, & sic ipsas Ecclesias detinere non erubescunt. Attendentes itaque, absonum, & omni rationi contrarium esse tantæ præsumptionis excessum, nec volentes incorruptum relinquere: f. t. per A. f. p. m. quat. si qui Archidiaconi sunt in Episcopatu tuo, qui tali modo Ecclesias occupant, vel occupatas detinent, ipsos ad eas dimittendas omni oc. & ap. cess. Ecclesiasticâ censurâ ^c compellas, & easdem Ecclesias personis idoneis, & honestis ordines: & præfatos Archidiaconos pro tanta præsumptione debitâ cures animadversione punire,

NOTÆ.

^a **E** *Xoniensi.*] Ita etiam habetur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 3.* & post Concilium Later. *part. 24. cap. 3.* De Exoniensi Diœcesi egi in *cap. 6. de filiis presbyr.*

^b *Vacant.*] In quibus jus habent instituendi e-

lectos corporaliter, *c. ut nostrum, de offic. e Archid.*
^c *Compellas.*] Quia nemo seipsum instituere potest, quia inter dantem, & accipientem constitui debet differentia, *c. per nostras, de jure patronat. cap. final. de instis.* nec collator sibi beneficium retinere potest, *cap. unic. ut ecclesiast. beneficia.* Commentarium hujus textus dedi in *dict. cap. final.*

CAPUT IV.

Idem *In Concil. a Lateran.*

CLerici. *Et infra:* Quicumque illa incontinentia, quæ contra naturam est, propter quam ira Dei venit in ^c filios diffidentia, & ^d quinque civitates igne consumpsit, deprehensi fuerint laborare, si Clerici fuerint, ^e de jiciantur à Clero, vel ad agendam penitentiam in Monasteriis ^f detrudantur: si laici, ^g excommunicationi subdantur, & ^a cœtu fidelium fiant penitus alieni.

NOTÆ

L *Ateranensi.* Ita etiam legitur in prima collectione, sub titulo, de cohabit. cleric. cap. final. & extat in ipso textu sic, in Concilio Lateranensi generali celebrato sub Alexandro III. cap. 11. cujus Canonis verba à compilatoribus tripartita fuerunt: & prima pars, quæ agit generaliter de incontinentia Clerici, extat in dicto cap. Clerici, final. de cohabit. cleric. in r. collect. Secunda pars, in qua specialiter de illa incontinentiæ specie, quæ contra naturam est, disseritur, reperitur in præfenti textu. Tertia tandem, quæ agit de Monasteriis monialium, & ne quiquam ea frequentare præsumat, reperitur in cap. Monasteria, de vita & honest. Cleric.

Clerici. In dicto canone II. Concilii Lateranensis additur in sacris Ordinibus constituiti: unde constat præsentem constitutionem quoad pœnam detractionis in Monasterium locum non habere in Clericis minoribus tantum gradibus initiatis, qui excommunicandi sunt, non verò detrudendi in Monasterium.

In filios diffidentia. Ex quibus verbis expressè constat, in præfenti canone non agi de quolibet luxuria peccato contra naturam admissio, sed de præpostera venere, & monstruosa, cum hominibus, aut feminis extra vas naturale habita; quæ commixto contra naturam appellatur ab Apostolo ad Rom. cap. 1. ibi: *Nam femine eorum mutaverunt naturalem usum. Et in cap. flagitia, 32. qu. 2. l. cum vir, Cod. ad leg. Jul. de adult.* Hujus monstruosæ veneris sectatores appellat D. Paulus ad Ephes. cap. 4. filios diffidentie, id est desperatos, & filios perditionis, juxta Hebraicam phrasim, ut notavit Cuiac. in cap. ut Clericorum, de vita & honest. Cleric.

Quinque Civitates. Videlicet Sodoma, Gomorra. Seboin, Segor, & Eleale, quarum duæ propter peccatum hoc, aliæ autem propter vicinitatem submersæ fuerunt. Earum meminertunt Isaïas cap. 13. Jeremias cap. 50. Ezechiel cap. 16. & Oseas cap. 11. & hæc divina ultio refertur Genesis cap. 19. Deuteron. cap. 29. & ejus meminertunt Patres Concilii Parisiensis sub Ludovico & Lothario lib. 3. cap. 2. ibi: *Sunt sanè deo verorum malorum patratores, & lex divina improbat, & condemnat: pro quorum etiam deo veris sceleribus, & flagitiis populus fame & pestilentia flagellatur, & Ecclesia status infirmatur, & regnum periclitatur: & sicut sunt diversarum pollutionum patratores, quas cum masculis, & pecoribus nonnulli diversis modis admittunt, qua incomparabilem dulcedinem piissimi Creatoris ad amaritudinem provocantes, tanto gravius delinquant, quanto contra naturam peccant. Pro quo etiam scelere igne celesti conflagrante, inferni que hiatu quinque absorptæ sunt Civitates, necnon & quadraginta, & eo amplius millia stirpis Benjamin mucrone fraterno confossa sunt. Hac porro judicia, & evidentes vim dictæ declarant, quam execrabile & detestabile apud divinam majestatem hoc vitium extet.*

Deiciantur à Clero. Quia ut Clerici detruerentur in Monasteriis pœnitentiæ peragenda causa, prius deponerentur, ad laicamque communionem redigebantur, cap. tua, de pœnis, cap. nullus 8. 11. quæst. 1. ibi. Desertorem autem Clericum cingulo honoris, atque ordinis sui exuunt aliquo tempore Monasterio relegari convenit. Illustrat Bosquetus ad Innocent. lib. 1. registr. 13. epistola 130.

f *Detrudatur.* De hac detractionis pœna egi in cap. 1. de regularibus.

Laici excommunicationi. Clerici autem non excommunicantur, sed tantum deponuntur, ne bis in idem crimen vindicatum videatur: quam rationem assignant Apostoli in can. 25. ubi de Clericis omnibus fornicatoribus statuentes docent, ut deponantur, & non segregentur, ne bis in idem crimen vindicetur, contra Scripturam: ad quem canonem alludit omnino sanctus Leo epist. 93. ad Rusticum Narbonensem Episcopum, ibi: *Ut qui in presbyterali honore, aut Diaconi gradu fuerint consecrati, ij pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi* (quia non sunt excommunicati) quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit. D. Basilius epist. ad Amphilocho. can. 3. de Diaconis fornicatione lapsis agens eandem rationem affert, propter quam depositioni non jungatur excommunicatio, ne bis in idem crimen puniatur: cum enim in laicis plectatur excommunicatione, sive privatione communionis, si in Clericis depositione, ac excommunicatione puniretur, revera duplex pœna pro uno reatu imponeretur. Accedit, quia ut ait ibidem S. Basilius, laici per pœnitentiam redeunt ad fidelium communionem, seu congregationem; Clerici autem depositi etiam reconciliati non redeunt ad Sacerdotium, à quo exciderunt: docuit idem Basilius in eadem epistola ad Amphilocho. can. 32. ubi notavit Balsamon, & probat Gibalin. de censur. disquisit. 7. quæst. 12. consuet. 5. Non melaret aliqua crimina, quæ capitalia dixit Pacianus in parænesi, punita fuisse in Clericis depositione simul & segregatione, ut in can. 28. 29. 30. & 64. Apostol.

COMMENTARIUM.

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: *Clerici contra naturam incontinentes in Monasteriis detruduntur; laici verò excommunicantur.* Quæ Conclusio probari potest ex c. offerensio trahat, c. adulterii, c. flagitia, c. usus 32. qu. 7. c. quodam, diutur, & 14. dist. cap. si gens 56. dist. cap. ut Clericorum, de probavit & honest. Cleric. cap. in Archiepiscopatu, de tur. raptor. cap. sollicitatores, 8. qui verò, de pœnis. dist. 1. Concil. Illiberit. can. 18. Trosleian. can. 15. Turonense can. 15. Parisiense sub Ludovico lib. 1. cap. 34. Londinense 2. anni 1102. tempore Paschalis II. Sodomiticum flagitium facientes, & eos in hac voluntate juvantes, anathemate damnamus, donec pœnitentiam, & absolutionem mereantur: qui verò in hoc crimine publicatus fuerit, statuum est, ut si quidem fuerit persona Religiosiorum, ut ad nullum amplius gradum promoveatur; & si quem habet, ab illo deponatur. Refert Anselmus epist. 278. ad Guillelmum, D. Clemens lib. 6. constit. cap. 14. Justinus Martyr apolog. 2. Basilius in epist. ad Amphilocho. can. 6. & 62. Consonant de jure Regio lex 1. part. 7. tit. 21. lex. 1. tit. 21. lib. 8. re. opsi. Illustrant plura in detestationem hujus criminis adducentes, Lyra, Serarius, Lorinus, & alii Theologi positivi in c. 19. Exodi, Gomez in l. 80. Tauri, Torreblanca de jure spirit. lib. 13. cap. 2. num. 23. Conradus Kling. lib. 5. loc. commun. cap. 34. Solorzanus tom. 2. de jure Indiar. lib. 1. cap. 24. num. 47. Basilio decif. 4. Petrus Greg. lib. 36. synag. cap. 20. D. Joannes Suarez ad leg. Aquil. lib. 2. cap. 3. Narbona in l. 20. tit. 1. lib. 4. recopil. glossa 8. Ant. Aug. in epit. jur. lib. 16. tit. 4. Mendoza lib. 3. Concil. Illib. cap. 65. Alemanus in no-

tis ad Præcipuum, fol. 57. lineæ 22. D. Joannes Vela de delictis c. 13. Borell tom. 3. decis. titul. 1. nu. 88. Ant. Matthæus de crimin. ad tit. de adult. & supr. 6. 7. ad finem, Mancinus lib. 1. de triplici jur. collat. c. 113. plures, quos referunt D. Joseph. Vela in c. 1. de offic. ordin. part. 1. num. 106. Pichardus in §. item lex, Insti. de public. judiciis.

8.
Im-
gnatur
er adita
asseritio.

8. Sed in hanc assertionem pro dubitandi ratione ita insurgo. Quælibet Domini nostri actio debet esse nostræ instructio, cap. significasti 4. de elect. Clement. 1. de magistris. Sed Dominus noster in patratatores hujus deterrimi criminis non tantum pœna spirituali, verum & corporali (ignis videlicet) usus fuit, ut supra probavi ex cap. 19. Genesis, & 29. Deuter. Ergo similiter Ecclesia non depositione aut excommunicatione tantum, verum & pœna capitali hoc scelus vindicare debebat. Facit etiam, nam pœna metianda, & pensanda est pro sceleris gravitate, cap. felicis, §. caterum, de pœnis lib. 6. l. final. Cod. de modo mali. Sed pro stupro, & adulterio pœna corporalis injungitur in c. 2. de adult. Ergo & pro hoc nefario crimine imponenda erat, cum ejus gravitas superet adulterium, cap. adulterii 32. quæst. 7. Augetur hæc dubitandi ratio ex c. in Archiepiscopatu, de raptor. Ubi cum agatur de raptoribus puerorū, ut eis abuterentur, decrevit Pontifex, illos pecuniâ esse multandos, & fustibus cadendos. Igitur non rectè Patres Concilii Lateran. in præfenti tantum sanxerunt Clericis præposterâ libidine utentes detruendos esse in Monasterium, laicos verò tantum excommunicandos.

9.
De atro-
citate
hujus
criminiis

Quâ dubitandi ratione non obstante vera est præfens assertio; pro cujus expositione sciendum est, hoc crimen teterrimum esse, & horrendum, quod inverso, ac præpostero naturæ ordine, ad-versantibus pudicitia legibus perpetratur. Dicitur peccatum omnium pessimum in cap. 11. 35. quæst. 3. contra naturam à Platone lib. 1. de legibus, impurissimum facinus à Clemente lib. 2. constituit. cap. 27. Cujus quanta sit gravitas, quanta acerbitas, ipsumque quàm dirum nefas ac scelus flagitiosum sit, omnes sciunt. Tertul. lib. de pudicitia, inter monstra illud retulit ibi: Reliquas autem libidinum furias impias in corpora, & in sexus ultra juramaturæ, non modo limine, verum omni Ecclesie recto submovemus, quia non sunt delicta, sed monstra. Philo Jud. lib. de specialib. legib. Hac teterrima fœculentia oblitos vocat probrosos, & familiæ suæ ac patriæ dedecora, atque adeo totius humani generis. D. Augustin. de bono conjugali, cap. 8. hanc esse summitatem turpitudinum dixit, ibi: Malum est fornicatio, pejus adulterium, pejus est enim alienum matrimonium violare quam meretrici adbere; & pejor est incestus, quia pejus est cum matre quàm cum aliena uxore concumbere; & semper de malo ad pejus, donec ad ea perveniatur, quæ sicut ait Apostolus, turpe est etiam dicere. Eleganter Sanctus Petrus Damianus in libello Gomorrhæano, ibi: Hoc sanè sodomiticum vitium nulli prorsus est vitio conferendum, quod omnium immanitatem superat vitiorū, hoc siquidem vitium mors est corporum, interitusque est animarum; carnem polluit, mentis lumen extinguit, Spiritum sanctum de templo humani pectoris ejicit, in centorem luxuria diabolum introduxit: quisquis in hunc extrema perditionis abusum fuerit lapsus, à suprema patria exul efficitur, à Christi Corpore separatur, totius Ecclesie auctoritate confunditur, omnium Sanctorum Patrum judicio condemnatur. Multa ex variis Patribus ad hujus infandissimi

mi probri detestatione congesterunt. Hincmarus in opus de divorio Lotharii, ad interrog. 12. Theoph. Raynaud. lib. 6. de virtut. num. 146. Borell. in summa decis. titul. n. 46. Solorzanus lib. 2. de jure Indiar. tom. 1. cap. 12. num. 31. & tom. 2. lib. 1. cap. 24. num. 47. Decianus lib. 6. tract. crimin. cap. 3. num. 3. Beyerlinch. tom. 7. verbo Sodomia. Quare Salvianus de gubernat. Dei, rectè notavit Dominum nostrum ultorem hujus delicti se appellare, licet in aliis delictis nomen ultoris admodum abhorruerit. Legitur enim in d. c. 19. Genesis: Dominus pluit super Sodomam. Et crimen hoc majus, & gravius esse, quam adulterium, contra P. Valquez resolvit P. Mendo in stater. discursu 5. quæst. 23.

Deindè sciendum est, omni jure variis & exquisitis pœnis vindicatum fuisse hoc delictum. Jure divino pœna mortis statuta fuit. Levit. c. 18. vers. 22. & cap. 20. ibi: Qui dormierit cum masculo contra naturam, sicut sanguis eorum super eos. Exodi cap. 22. vers. 19. Deuter. cap. 22. vers. 21. facit Apostolus ad Roman. cap. 1. ad Galatas cap. 5. ad Ephes. cap. 5. Apud Orientales eandem pœnam usitatam fuisse refert Eusebius Cæsar. lib. 6. de prepar. evangel. cap. 8. ibi: ab Euphrate usque ad Orientalem oceanum, cui cades, vel furtum obijcitur, non magno more torquetur; qui verò pudorem masculi eripuit, si res in lucem venerit, magnitudine ignominie se ipsum interficere cogitur. Jure civili Romanorum variis pœnis plectebatur, ut constat ex l. 1. §. remonet. ff. de postul. l. 1. §. ult. ff. de extraordin. crimin. l. ejusdem, §. item, ff. ad leg. Corn. de scar. Paulus lib. 5. sent. tit. 23. §. qui hominū. Et in reos hujusmodi sceleris lata fuit lex Scatinia, quam tulit Scatinus quidam Aricinius, cujus meminit Cicero Philip. 3. Ejus legis meminereut Suetonius in Domit. cap. 8. Tertul. de monog. cap. 12. Plurarchus in Marcel. Sextus Philosoph. lib. 1. Juvenal. Satyr. 2.

Quod si vexantur leges, ac jura: citari

Ante omnes debet Scatinia. Respicere primum.

Ausonius, qui de quodam Jureconsulto adulteram uxorem habente, & huic præposterâ veneri dedito ita luscit:

Jurifconsulto, cui vivit adultera conjux,
Papæ lex placuit, Julia displicuit.

Queritis unde hac sit distantia? Semivir ipse
Scatiniam metuens, non metuit Titiam.

Quod elegantissimum epigramma parum scitè exposuerunt Alciatus lib. 10. parerg. c. 16. Gratianus discept. forens. cap. 183 num. 43. Sed ex sententia Elii Vineti in not. illius, sic exponendum est. Jurifconsulto cuidam, qui uxoris adulterium dissimulans, favere ei videbatur, Papiam legem, quæ contra cœlibes, improlesque lata est, placuisse; Juliam autem de adulteris displicuisse, quâ lenocinia, atque adulteria puniuntur; quia uxore adolterâ retentâ, liberisque vel ex marito, vel ex adulterio sublatis, mariti patrisque nomen usurpare vebatur; & legi Papiæ satisfacere nitebatur, dum in Juliam de adulteris peccabat: idque collatis aliis duarum legum nominibus, lepidissimè ostendit; ait enim diversitatis hujus causam esse, quod Jureconsultus ipse semivir, mollis, muliebrisque patientiæ scortum ut Petronius alibi loquitur, metuebat legem Scatiniam, latam adversus impudicos; ideoque ut hoc vitium tegeret, uxorem adulteram retinebat maritus metu Scatinie, Papiæ utens, nec tamen timens Titiam legem, quâ scilicet cavebatur, ne quis ob causam orandam donum, pecuniamque accipiat, ut in Tacito legimus

mus n. *annal.* reclamant Lipsio & aliis: quia cum ei donum, munusve ob causam orandum offerret, & imperitus, ac clientelatum inops esset, non erat cur metueret Titiam legem de muneribus, quæ ipse ab adulteris uxoris suæ capiebat ex Jencinio suo, faciens contra legem Juliã. Sed quia lex Scatinia eam pœnam statuerebat, ut qui ingenuum stuprasset, festerium decem millia exsolueret, ultra modum flagitium hoc crescebat, quia ob pœnam hanc pecuniariam, quæ facile pendebatur, conniventibus iudicibus viri nubebant in fœminas, ut Tertul. disertè scribit *de monog. cap. 12.* quare pœna capitalis in eo statuta fuit *in l. cum vir, Cod. ad leg. Jul. de adul.* His elegantissimis verbis: *Cum vir nubis in fœminam viris porrecturam, quid cupiatur ubi sexus perdidit locum: ubi scelus est id, quod non proficit scire: ubi venus mutatur in alteram formam: ubi amor quaritur, nec videtur? Invenimus in surgere leges, ar mari jura gladio ultore, ut exquisitis penis subdantur infames, qui sunt, vel futuri sunt rei.* Cujus legis veram litteram restituere curarunt Fabrotus *strom. jur. cap. 24.* Reuardus *lib. 4. cap. 20.* Scholiasies ad illud Petronii:

Per sarum ritu malis pubescentibus annis.

I. Gothof. ad eandem legem in Theodos. & nos in *can. 71. Concil. Illiber.* Ad illa verba, *armari jura,* notandi sunt Prudentius *lib. 2. in Symmachum:*

--- Lex armata sedet.

Marius Victor *lib. 2. in Genesim.*

--- Tibi crimina plebent

Armata leges gladiis, & vindice ferro.

Juncto Philippo Camerario *horar. success. cent. 1. cap. 4.* Imperatores Valentinianus, & Arcadius pœnam ignis statuerunt *in l. 6. Cod. Theodos. ad leg. Jul. de adul.* ibi: *Omnibus, quibus flagitii usus est, virile corpus multebriter constitutum alieni secus damnare patientiã (nihil enim discretum videntur habere) cum fœminis hujusmodi scelus spectante populo flamma vindices expiabunt.* Et sanè pœna capitalis rectè statuta est in eos, qui nefariis suis libidinibus tot homines occidunt, quot impediunt nasci. Eos enim homines interficere, dum prohibent nasci, non solam Christiani norunt, sed & Ethnici. Plato *lib. 8. de legibus,* ibi: *Abstinentium igitur à malis jubeo, nam qui istis utuntur, genus hominum dedita opera interficiunt, in lapidem seminantes, ubi radices agere, quod feritur, nunquam poterit.* Martialis *lib. 9. epigram. 42. in Ponticum.*

Hoc nihil esse putas: scelus est mihi crede, sed ingens,

Quantum vix animo concipis ipse tuo.

ipsum crede tibi naturam dicere rerum:

Istud, quod dignis, Pontice perdis, homo est.

Quam pœnam firmavit Imperator Justin. in *authent. ut non luxurientur, & in §. item lex Jul. Instit. de public. judic. novella 77.* Phocius in *nomocan. tit. 13. de laicis, c. 5.* Sed tunc difficilis videtur textus *in l. si servus 27. §. & si puerum, ff. ad leg. Aquil.* ubi asseritur, castrantem puerum non teneri lege Aquilia, quia pretiosorem eum reddit. Ergo quia jure civili crimen hoc præposterè libidinis non vindicabatur. Nam respondendum est, ideò servum eunuchum pretiosorem reddi, quia Romani eunuchis utebantur ad diversa ministeria, præcipuè ad custodiam matronarum, ut ajunt Herodotus ibi: *In majori pretio, quam integri, sunt eunuchi, propter fidem.* Clemens Alexand. *lib. 4. pedag. cap. 4. ibi: Ministrantem citrà suspicionem.* Item ad docendas priores litteras pueris. Lucianus in *Eunuchis,* ibi: *Aprior Eunuchus, cui adolescentem er-*

diendi traduntur. Præcipuè puellis. Martial. *lib. 9. epigram. 70. l. 4. Cod. de præpositis sacri cubic,* ubi Cuiacius. Et de Eunuchis præceptore accipit textum *in l. qui filiam 4. ff. ubi pupillus educari, D. Joannes Suarez ad leg. Aquil. lib. 2. cap. 3. sect. 6. num. 21.* plura de his eunuchis ad custodiam matronarum deputatis congeserunt Amaya *lib. 3. obs. cap. 6.* Fornerius *lib. 2. select. cap. 29.* Salmut. in *not. ad Pancirol. lib. 1. rer. mem. tit. 45.* Undè pretiosior dicitur eunuchus *in dist. 9. de si puerum,* quia iis ministeriis aptior reddebatur. Jure nostro Regio olim castrationis pœna imposita erat, *l. 6. tit. 5. lib. 3. fori judi. um,* ubi probat Villadiego, & exponit quomodo delictum hoc probetur. Postea pœna capitalis sancita fuit *in l. 2. tit. 22. part. 1. & novissima lege 1. tit. 21. lib. 4. Recopil. pœna hæc ignis est cum confiscatione bonorum: & meritò similes rei comburi jubentur, ut ignem, quem in concupiscentiis habuerunt, juxta illud D. Ambrosij de Abel, & Cain: *Sævus criminum sumulus libido est, quæ nunquam manere quietum patitur affectum; nocte fervet, die anhelat; ignis similiter extinguit.* Undè Dominus igne de cælo dimisso ultus est hanc monstruosam Pentapolitarum libidinem, *Genesis cap. 8.* Similiter cum Judæa nunciatum esset, fornicatam fuisse Thamar nurum ejus, produci eam jussit, & comburi. *Genesis cap. 38.* Similiter jure civili cautum legitimus. servum cum domina propria concumbentem con. remari, *l. unic. Cod. de mulieribus quæ se prop. servis:* vel si mulierem ingenuam rapuerit, aut simili raptui opem tulerit. Notavit Mancinus *lib. 1. de triplici juris collat. cap. 60.**

Nec minori odio Ecclesiã prosequuta est hoc immane scelus; nam primis Ecclesiæ sæculis nec in fine venia hujusmodi reis concedebatur. *Concil. Illiber. can. 71. ibi: Stupratoribus puerorum nec in fine dandam esse communionem.* Ubi notavi, & probarunt Gabriel Albaspineus *lib. 2. obs. cap. 13.* Balsamon *in can. 17. Concil. Ancyr.* cujus verba infra dabimus. Postea pœnitentia illis injuncta fuit decem, aut septem annorum. Gregorius III. *in pœnit. tit. de divers. crimin. cap. 21. ibi: Si quis ordinatus in scelere sodomitico conquinatus fuerit, quod in tantum coram Deo abominabile describitur vitium, ut etiam igne, & sulphure eorundem civitates legantur subversa, decem annos secundum antiquam consuetudinem pœniteat: quidam humanius septem annos præsinierunt, illis autem, qui nesciunt vim hujus flagitii, tres annos præsinierunt, ut pœniteant: pueri verò, qui illud exercere sciunt, oportet ut emendare festinent, videlicet quinquaginta dies pœniteant, insuper & verberibus afficiantur, quia necesse est, ut seges, quæ male pullulat, refocetur.* Etiam jure Canonico laici infamiã notantur, *c. infames 1. quest. 7. & excommunicantur;* Clerici autem olim depositi detrubantur in Monasteriis ad pœnitentiam peragendam: novissimã verò constitutione Pii V. editã anno 1568. Clerici omni privilegio clericali, officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico privati, & degradati traduntur potestati sæculari, ut debitis afficiantur pœnis: quam ad praxim explicat, & exponit Scortia *in select. Pontific. constit. epist. 103. theorem. 255.* Undè constat delictum hoc à laico commissum esse mixti fori, & nedum à sæculari Justice, verum ab Ecclesiastico ex præventionem puniri posse, ut docet Ansaldo *de jurisd. part. 4. cap. 1. tit. 5. ad finem,* Bobadilla *lib. 2. polit. cap. 17. nu. 67.* pluribus relatis probat D. Joseph. Vela *in cap. 1. de offic. ord. num. 109.* Etiam hoc crimen

ii.
De penis
ex jure
Canonico

crimen in Regnis Aragoniæ, Valentie, & Lusitaniæ punitur per Inquisitores Apostolicos, ut restatur Simanc. de Catholic. Cantera qq. crimin. part. 5. cap. 4. Torreblanca de jure spirit. lib. 13. cap. 2. num. 24. Soula in aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 59. num. 10. Vela ubi supra num. 109. Castropalao tom. 1. oper. moral. tract. 4. dist. 8. punet. 12. §. 2. Dian a part. 4. tract. 7. resol. 20. Carena de offic. Inquisit. part. 2. tit. 6. §. 16.

12.
Dissol-
vitur
ratio
dubitã-
di.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam licet ita atrox, & horrendum crimen sit hoc monstrose veneris; tamen cum Ecclesia admodum abhorreat sanguinis effusionem, ut probavi in cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi; ideo pro vindicando hoc crimine tantum statuit pœnas spirituales, non verò pœnam capitalem, ut sæculares legislatores sanxerunt. Nec obstat augmentum deductum à pœnis impositis pro aliis delictis; nam cum in delictis puniendis pensentur locus, tempus, occasio peccandi facilitas, multitudo peccantium; non potest argumentum deduci à pœna imposita uni delicto ad aliud. Nec etiam obstat augmentum deductum ex dist. in Archiepiscopatu, de raptoribus. Nam in ejus specie sicuti non solum abutebantur pueris, verum & eos rapiebant; inde pro raptu ipso jubet Innocentius pœnis pecuniariis eos esse multandos, & flagellis afficiendos, dummodo ad effusionem sanguinis non perveniatur, ut in ejus textus notis observavi.

13.
Exponi-
tur cap.
fraterni-
tati 7.
de eo qui
cognovit
consan-
guin.

Sed supra traditis obstat textus in cap. fraternitati 7. de eo qui cognovit consanguineam uxoris, ubi cum quidam puellam infantem nondum septennem sibi in uxorem desponsasset, & extraordinaria libidine polluisset, postea matrimonium contraxit cum consanguinea ipsius sponsæ: quaesitum fuit, an separandi essent conjuges; Et respondit Pontifex, inter eos celebrandum esse divortium quoad totum, nullâ pœnâ impositâ viro extraordinariè cognoscenti sponsam, quæ passâ est extraordinaria libidine pollui: igitur non rectè in præfenti docetur, laicum contra naturam luxuriosè peccantem excommunicandum esse. Augetur ipsius textus difficultas ex cap. omnes 7. cap. flagitia 32. quest. 7. ubi docetur, dissolvi matrimonium, si vir præposterè cognoverit uxorem propriam, vel alienam. Igitur non rectè in præfenti capite fraternitati, divortium tantum si quoad totum. Quibus difficultatibus facilè responderetur si observemus, in eo textu non agi de præpostera, seu monstrose veneris, de qua in præfenti agitur; sed tantum de extraordinaria libidine, id est in tempestiva coitione, ac importuno congressu habito cum ea, quæ adhuc viripotens, & præmatura non erat; de qua etiam extraordinaria libidine agitur in cap. juvenis 3. de sponsal. ubi notavi Cuiac. & probavi in dist. cap. fraternitati. Unde cum in eo textu nulla suspicio præpostera veneris daretur, ideo pœna nulla imponitur sponso, aut sponsæ.

14.
Exponi-
tur con-
cilium
Tolet.
can. 3.

Secundò obstat textus in canone 3. Concilii Tolet. in illis verbis: Sicut cordis, corporisque munditia homines Deo proximos facit, ita incentive pollutionis actio à Deo alieno statuit: & sicut sodomiticos populos horrenda, nimisque detestanda paritatio igni cœlitis confluenti exurendos in præteritis tradidit, ita talibus immunditatis homines dedutos æternæ damnationis rogiis consumet, loquente Domino per Prophetam. Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis. At nunc quoniam hac funesta actio, & sodomitica operationis malum

multos sancisse perpenditur, ideo nos ab hujus sceleratissima causa extirpandâ consuetudinè zelo Domini ardentes omnes in communi sancimus, ut quicumque hujus nefarie actionis patratores extiterint, quique in his turpitudinibus sese implicari permiserint, & contra naturam masculi in masculos hanc turpitudinè operaverint, si quidem Episcopus, Presbyter, aut Diaconus fuerit, de proprii honoris gradu dejectus, perpetui exilii munere damnatione percussus; si vero cuiuslibet ordinis, gradus, vel personæ talibus collationis noxiis reperti fuerint applicati, illius legis, quæ de talibus est edita nihilominus feriantur sententia, atque ab omni Christianorum sint alieni ceteris, & insuper centenis verberibus correpti, ac turpiter decalvati, exilio mancipentur perpetuo. Ita ut nisi tam eos, qui religionis cultum turpasse viderint, quam etiam alios (ut diximus) ejusdemque ordinis homines digna satisfactio poenitentia accipere corpus & sanguinem Christi in sine permiserit, aut Christianorum societati reddiderit, nec in exitus sui diem, secundum canonum instituta communionis perceptione se noverint relevari, nec Catholicorum cœtui aggregari. Ex quibus verbis expressè deducitur, laicos patratores hujus delicti non excommunicari, sed centenis verberibus affici, ac turpiter decalvatos in exilium mitti, & clericos non detruhi in monasterium, sed etiam degradatos perpetuo exilio deputari. Ergo non rectè in præfenti asseritur, laicos excommunicandos esse, clericos verò esse monasterii detrudendos. Pro cuius canonis expositione sciendum est, in his Conciliis Toletanis non solum Præsules Ecclesiarum adfuisse, verum & Principes; & non tantum Concilia sacra, verum & comitia secularia esse. Unde pœnas etiam corporales in eisdem Conciliis sæpius contra laicos statutis legimus. Quare in eo canone eadem pœnæ statuta fuerunt, quæ jam in legibus Wisigothorum, lib. 3. tit. 5. sancitæ fuerant, & repetita leguntur. Quare cum ab Egica Rege Gothorum, cujus tempore, anno videlicet 693. celebratum fuit Concilium illud simul cum patribus in eo congregatis, pœnæ illæ statuerentur; quid mirum, ut pœnæ etiam corporales contra masculorum patratores statuantur.

Ex supra traditis lucem accipit textus in canone 16. Concilii Ancyri. ubi de his, qui irrationabiliter vixerunt, id est, qui cum pecudibus, vel masculis polluti fuerunt, ita Patres sanxerunt: De his, qui irrationabiliter versati sunt, suo versantur, quotquot ante vice simum ætatis sue annum tale crimen commiserint, quindecim annis exactis in poenitentia communionem singularum mereantur orationum. Deinde quinquennio in hac communionem durantes, tunc demum oblationis sacramenta contingant. Discutiat autem vita eorum, quales tempore poenitentis extiterunt, & ita misericordiam consequantur. Quod si in explebiliter his habere criminibus, ad agenda poenitentiam prolixius tempus insumant, Quotquot autem per allâ viginti annorum ætate, & uxores habentes, hoc peccato prolapsi sunt, viginti quinque annis poenitentiam gerentes, in communionem suscipiantur orationum. In qua quinquennio perdurantes, tunc demum oblationis sacramenta percipiant. Quod si qui, & uxores habentes, & transcentes quinquagesimum annum ætatis ita deliquerint, ad exitum vite communionis gratiam consequantur. In quibus verbis brevior poenitentia imponitur adolescentibus quam majoribus, qui cum masculis se polluerunt; quia semper minores mitiori pœnâ, quam majores ætate afficiuntur, l. auxilium 37. §. 1. ff. de

15.
Exponi-
tur can.
16. Con-
cil. An-
cyr.

2.

ff. de minor. l. si adulterium, §. 1. ff. ad leg. Jul. de adul. & in terminis præposteræ libidinis constitutum fuisse refert Harmenopolus lib. 6. promptuarii, tit. 4. ibi: Præter naturam lascivientes, tam agens, quam patiens gladio plectantur; nisi forte qui passus est, minor erit. Unde rectè pœnitentiæ tempus imponitur, & taxatur in c. 16. juxta ætatem ipsius delinquentis, ut etiam pœnitentiæ levior imponitur, quando peccatum hoc solummodo attentatum, non verò consummatum fuit, ut ex D. Isidoro refert

Carnotensis p. 9. Decreti, c. 94. in hæc verba: Si quis ex juvenibus, vel aliqua suspiciosa persona cum parvulis jocus fuerit, dimurna pœnitentiâ maceretur. Licet enim conatus in aliis delictis opere non consummato non puniatur; tamen in hoc teterrimo crimine propter ejus atrocitatem conatus extra ordinem vindicatur, l. 1. §. final. ff. de extra ordin. crimin. Prosequitur ipsius canonis illustrationem Zerdain ad vers. c. 146. n. 11.

CAPUT V.

Alexand. III. Vni-versis a Abbatibus.

Sanè si Episcopi aliqui ab Abbatibus aliquid præter debitam obedientiam contra libertatem ordinis a prædecessoribus nostris, & a nobis indultam exigunt, liberum sit eisdem Abbatibus Ap. auctoritate denegare quod petitur, ne occasione ista, b ordo iste, qui hæcenus liber extitit, perpetuè servitutis laqueo vinciat.

NOTÆ.

¹ **A** *Abbatibus.*] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc iii. cap. 1. sed in margine pro *Abbatibus*, legitur *Episcopis*, & quælibet litera retineri potest, cum Alexander III. generaliter, tam cum Abbatibus, quam cum Episcopis loquatur.

² *b Ordo iste.*] Forfan agebat Alexander de ordine Cisterciensi, quem speciali affectu diligebat; unde varia privilegia huic præclaro ordini concessit, ut notavi in cap. cum in ordinem 6 de rescript. cap. nuper, de decimis. Commentarium hujus textus dedi in cap. 1. de supplend. neglig. cap. ne Dei Ecclesia, de simon.

CAPUT VI.

Alexand. III. Nor-vicensi a Episcopo.

Illud etiam de Vicariis, qui b personis c fide, & sacramento obligati sunt, duximus statuendum, quod si fidei, & sacramenti religione contempta d personam sibi falsò affumentes, contra personas se erexerint, & super hoc in jure vel e confessi, vel f convicti fuerint, de cætero in eodem Episcopatu ad officii sui executionem non admittantur.

NOTÆ.

¹ **N** *Orvicensi.*] Ita etiam legitur post Concil. Lateran. p. 38. c. 2 & in secunda collectione, sub tit. de jurejur. cap. 1. ubi additur, pars capitulis Consultit. Sed verius credo, in præfenti referri partem textus in cap. significavit, de offic. deleg. cap. clericos, de offic. Vicarii.

² *b Personis.*] Id est rectoribus proprietariis ipsarum Ecclesiarum, ut probavi in cap. 8. & 12. de rescript.

c Fide & sacramento.] Id est fidelitate juramento promissa, juxta tradita in c. 2. & 3. de jurejur. Unde præfens textus in secunda collectione compilatus fuit sub tit. de jurejur.

d Personatum.] De personatu egi in cap. ad aueres, de rescript.

e Confessi.] Juxta ea, quæ adduxi in c. 2. de confessis.

f Convicti.] Juxta tradita in c. at sclerici, de judiciis. Et de his Vicariis, tam perpetuis, quam temporalibus, egi in tit. de offic. Vicarii.

CAPUT VII.

a Clemens III.

Cum ad quorundam malitiam coercendam in Concilio fuerit b Lateranen. multâ deliberatione statutum, ut Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Archipresbyteri etiam, & Decani certum evectionis numerum, & personarum in Ecclesiarum visitationibus non excedant; quia sicut audivimus, quidam ex prædictis personis id in Ecclesiis vestris nequaquam observant, super hoc commoditati vestræ duximus salubriter, & attentius providendum: ideoque disc. vestræ præsentium auctoritate concedimus, ut si prænominatæ personæ numerum evectionis, & personarum in Concilio constitutum, cum Ecclesias visitant, excedere fortè præsumperint, & pro illis procuracionem exegerint, liberum sit vobis auctoritate Apostolica denegare; & si propter hoc in Ecclesias vestras, vel clericos vestros aliquam sententiam promulgaverint, ipsam auctoritate Apostolica decernimus non tenere.

D.D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

Q9

NOTÆ.